

Державний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«МОЛОДІЖНА РАДА ЯК СУБ'ЄКТ РЕАЛІЗАЦІЇ
МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ»**

Студента (ки) 4 курсу, 16 групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

Чабаненко
Анни
Сергіївни

Науковий керівник
канд. екон. наук., доцент

Головня
Юлія Ігорівна

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук, доцент

Головня
Юлія Ігорівна

Київ 2022

Державний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології

Кафедра: публічного управління та адміністрування

Освітній ступінь: бакалавр

Спеціальність: публічного управління та адміністрування

Спеціалізація: публічного управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри _____

«__» _____ 2022 р

Завдання на випускний кваліфікаційний проект (роботу) студентові Чабаненко Анни Сергіївни

1. Тема випускного кваліфікаційного проекту (роботи): **«Молодіжна рада як суб'єкт реалізації молодіжної політики в Україні»**

Затверджена наказом ректора від «26» листопада 2021р. №3884

2. Строк здачі студентом закінченого проекту (роботи) 05.06.2022

3. Цільова установка та вихідні дані до проекту (роботи)

Мета проекту (роботи): аналіз особливостей діяльності молодіжних рад в Україні та розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності їх роботи.

Об'єкт дослідження: процес функціонування молодіжних рад як суб'єктів реалізації молодіжної політики в Україні.

Предмет дослідження: теоретичні, науково-методичні положення та практичні особливості діяльності молодіжних рад в Україні.

4. Зміст випускного кваліфікаційного проекту (роботи) (перелік питань за кожним розділом) :

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ХАРАКТЕРИСТИКА МОЛОДІЖНИХ РАД ЯК СУБ'ЄКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

1.1. Роль молодіжних рад в реалізації молодіжної політики в Україні

1.2. Оцінка діяльності молодіжних рад в Україні

РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНИХ В УКРАЇНІ

2.1. Напрями реалізації державної молодіжної політики в Україні на прикладі Благодійного фонду «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні»

2.2. Розроблення дорожньої карти підвищення ефективності роботи молодіжних рад в Україні

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Календарний план написання проекту (роботи)

№ пор.	Назва етапів випускного кваліфікаційного проекту (роботи)	Строк написання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1.	Визначення напрямку дослідження та затвердження випускної кваліфікаційної роботи	До 20.11.2021	20.11.2021
2.	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 05.01.2022	05.01.2022
3.	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.03.2022	20.03.2022
4.	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.04.2022	20.04.2022
5.	Представлення закінченої випускної роботи на кафедрі	До 23.05.2022	23.05.2022
6.	Підготовка письмового відгуку на випускні кваліфікаційні роботи	До 01.06.2022	01.06.2022
7.	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	01-05.06.2022	01.06.2022
8.	Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 10.06.2022	До 10.06.2022
9.	Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією у ЕК для захисту	За графіком	За графіком

8. Дата видачі завдання «01» грудня 2022 р.

9. Керівник випускного кваліфікаційного проекту (роботи)

Головня Юлія Ігорівна

10. Керівник освітньо-професійної програми

Головня Юлія Ігорівна

11. Завдання прийняв до написання студент

Чабаненко Анна Сергіївна

12. Відгук керівника випускного кваліфікаційного проекту (роботи)

Випускна кваліфікаційна робота характеризується актуальністю та своєчасністю, оскільки присвячена питанням функціонування молодіжних рад як суб'єктів реалізації молодіжної політики в Україні.

У роботі визначено роль молодіжних рад в реалізації молодіжної політики в Україні та здійснено оцінку їх діяльності. Також окреслені напрями реалізації державної молодіжної політики в Україні на прикладі Благодійного фонду «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» та розроблено дорожню карту підвищення ефективності роботи молодіжних рад в Україні.

У процесі дослідження здобувач продемонстрував достатній рівень володіння методологією наукових досліджень, вміння використовувати

сучасні методи оброблення інформації. Поряд з цим є певні огріхи у оформленні випускної кваліфікаційної роботи.

Випускна кваліфікаційна робота є завершеним науковим дослідженням, виконана у повному обсязі, відповідає встановленим вимогам та рекоментується до захисту.

Керівник випускного кваліфікаційного проекту (роботи)

(підпис, дата)

13. Висновок про випускний кваліфікаційний проект (роботу)

Випускний кваліфікаційний проект (робота) студентки

Чабаненко А.С.

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Керівник освітньо-професійної програми

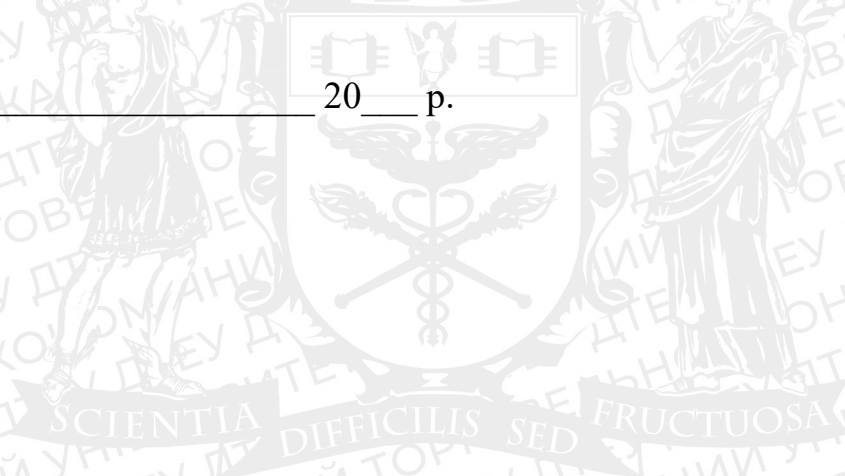
(підпис, прізвище, ініціали)

Завідувач кафедри

Новікова Н.Л.

(підпис, прізвище, ініціали)

« ____ » 20 ____ р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ХАРАКТЕРИСТИКА МОЛОДІЖНИХ РАД ЯК СУБ'ЄКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	5
1.1. Роль молодіжних рад в реалізації молодіжної політики в Україні	5
1.2. Оцінка діяльності молодіжних рад в Україні	12
РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНИХ В УКРАЇНІ	20
2.1. Напрями реалізації державної молодіжної політики в Україні на прикладі Благодійного фонду «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні»	20
2.2. Розроблення дорожньої карти підвищення ефективності роботи молодіжних рад в Україні	27
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	35

ВСТУП

Актуальність теми. Децентралізація влади дала значний поштовх для розвитку інституту молодіжних рад в Україні, адже громади отримали нові повноваження, зокрема у сферах освіти та культури. Тобто відбулась реформа, яка значно вплинула й на реалізацію молодіжної політики в державі.

Ефективна молодіжна політика в Україні в умовах децентралізації вимагає єдності та скоординованості дій виконавчої влади, місцевого самоврядування і молодіжного представництва. До молодіжного представництва слід віднести молодіжні ради.

Молодіжна рада – це консультативно-дорадчий орган, який створюється при голові громади або виконкомі місцевої ради задля врахування думки молоді в процесі розробки і прийняття рішень. Молодіжні ради об'єднують небайдужих молодих людей, які готові спільно працювати над поліпшенням життя в своїх селах, містах та селищах.

Утворення молодіжних рад не є обов'язковим, організація їх діяльності, як правило, здійснюється там, де молодь виявляє громадську активність та зацікавленість у вирішенні місцевих проблем.

Отже, особливої актуальності набирає дослідження молодіжних рад як суб'єктів реалізації молодіжної політики в Україні, адже цінності та пріоритети молоді завжди є актуальною темою, яка потребує до себе постійної уваги, вивчення та удосконалення, так як молодь має зрозуміти, що від неї залежить майбутнє її та суспільства.

Мета дослідження: аналіз особливостей діяльності молодіжних рад в Україні та розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності їх роботи.

Завдання дослідження:

- охарактеризувати роль молодіжних рад в реалізації молодіжної політики в Україні;
- здійснити оцінку діяльності молодіжних рад в Україні;
- розглянути напрями реалізації державної молодіжної політики в

Україні на прикладі Благодійного фонду «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні»;

– здійснити розроблення дорожньої карти підвищення ефективності роботи молодіжних рад в Україні.

Об’єкт дослідження: процес функціонування молодіжних рад як суб’єктів реалізації молодіжної політики в Україні.

Предмет дослідження: теоретичні, науково-методичні положення та практичні особливості діяльності молодіжних рад в Україні.

Методи дослідження: діалектичний, логічний, метод аналогій, узагальнення, наукової абстракції, порівняльний аналіз, системний підхід, методи економіко-статистичного аналізу, порівняння, метод логічного узагальнення, прогнозування.

Практична цінність результатів роботи полягає у можливості використання наукових розробок, а саме запропонованих заходів підвищення ефективності роботи молодіжних рад в Україні, у практичну діяльність молодіжних рад, в тому числі й розроблену дорожню карту.

Структура роботи. Робота викладена на 45 сторінках та містить: 4 таблиці, 4 рисунки, 54 джерела використаної літератури.

РОЗДІЛ 1

ХАРАКТЕРИСТИКА МОЛОДІЖНИХ РАД ЯК СУБ'ЄКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

1.1. Роль молодіжних рад в реалізації молодіжної політики в Україні

У демократичному суспільстві політика здійснюється людьми і для людей. Людина, особистість – первісний суб'єкт політики, наділений здатністю брати участь у політичному житті, впливати на владу. Політична активність людини, міра її участі в політичному житті, суспільна зрілість значною мірою залежить від якості політичної соціалізації. Засвоюючи знання про політику, набуваючи досвіду політичної діяльності, людина стає громадянином – свідомим учасником політичного процесу.

Кожна держава, яка має на меті прогресивний розвиток, потребує якомога повнішого залучення молоді до трансформаційних процесів. У цьому і проявляється процес політичної соціалізації, під час якого відбувається зростання політичної активності молоді, підвищується інтерес до політики. Можна погодитись з О.О. Каретною, яка під політичною соціалізацією розуміє процес залучення особистості до політичного життя суспільства, який включає сукупність всіх соціальних процесів, завдяки яким індивід засвоює певну систему політичних знань, норм, цінностей, установок, традицій, які дозволяють йому функціонувати в якості рівноправного політичного суб'єкта» [15, с. 208].

У Конституції України закріплено конкретні механізми громадської участі в суспільних справах та інші форми демократії із забезпеченням участі громадськості у прийнятті рішень щодо конкретних видів діяльності (ст. 6); у питаннях розроблення планів, програм і політичних документів (ст. 7); у підготовці нормативних актів (ст. 8) [19].

Крім того, вищий нормативний документ України визначає, що саме народ – це єдине джерело влади в Україні, яка здійснюється через органи

державної та місцевої влади, які мають контролюватися народом [19]. Головна мета публічного народовладдя це:

- можливість здобути суспільний добробут;
- створення умов для вільного розвитку особистості, забезпечення її загально-соціальних інтересів;
- панування свободи;
- дотримання прав громадян на справедливий розподіл благ;
- контроль діяльності суб'єктів публічної адміністрації.

В цьому аспекті особливого значення набувають молодіжні ради, як джерело реалізації молодіжної політики в Україні.

Молодь є тим суспільним прошарком, який відіграє особливу роль у розвитку суспільства. Саме вона виступає провідником соціально-економічного, політичного і духовного відродження, рушієм нових якісних змін, викликаних назрілими потребами суспільства. Тому держава, що прагне прогресивного розвитку, потребує якомога повнішого залучення молоді до трансформаційних процесів [6, с. 162].

Каретна О.О. в своїх працях розглядала політичну активність молоді як чинник становлення незалежності [15, с. 208].

Молодь завжди гостро реагує на соціальні та політичні процеси і, як не парадоксально, є першою жертвою тих чи інших перетворень. З молоддю доводиться рахуватися як з силою, яка вже сьогодні в багатьох аспектах визначає політичний, економічний і соціальний, культурний розвиток сучасного суспільства. Водночас молодь є найбільш уразливою групою людей, чиє життя піддається загрозі, а благополуччя не відповідає мінімальним стандартам [15, с. 256].

М. Головатий виокремлює принципи, які лежать в основі політичної активності молоді:

- принцип участі вказує на те, що суб'єктом політичної активності, насамперед, учасником розробки і реалізації державної молодіжної політики, мають бути самі молоді громадяни, їх об'єднання, організації. Практика

державотворення в Україні potwierджує правомірність дотримання такого принципу, бо принцип участі передбачає обов'язкове входження самої молоді у всі владні структури, політичні об'єднання й організації активну роботу в них;

– принцип гарантій. Згідно з ним держава має надавати всім молодим громадянам певний перелік державних соціальних послуг, які стосуються освіти, виховання, духовного і фізичного розвитку, професійної підготовки і працевлаштування. Подальший розвиток особи, її самореалізація – то насамперед зусилля самої людини. її самовдосконалення. Його можна стимулювати різними способами, в тому числі кредитуванням, системою раціональних пільг, визначенням і заохоченням кращих і кращої діяльності;

– принцип соціальної компенсації. У даному випадку йдеться про правовий та соціальний захист саме тих молодих людей, які за власним соціальним статусом та станом здоров'я самі не спроможні про себе подбати (діти з неповних чи багатодітних сімей, сироти, молоді інваліди тощо). Крім того держава, на нашу думку, не повинна брати на себе обов'язок дати максимум гарантій для молоді виключно з «власної кишені». Цей принцип може активно спрацювати лише тоді, коли держава, її структури, органи виконавчої влади активно підтримують інновації самої молоді, молодіжні програми і проекти, які молодь реалізує в першу чергу власними силами;

– принцип пріоритету. В ході здійснення державної молодіжної політики мають, в першу чергу, стимулюватися і підтримуватися ті молодіжні проекти, програми, ініціативи, які сприяють розв'язанню найпекучіших проблем молоді. На кінець XX ст. такими проблемами молоді України були і нині є: освіта, професійна підготовка, зайнятість, безробіття, охорона здоров'я, задоволення духовних потреб [29, с. 163].

К.В. Жидецька зазначає, що політична активність молоді можлива і проявляється при усвідомленні потреби у постійному моніторингу, аналізі, оцінці діяльності суб'єктів публічної адміністрації на відповідність визнаним стандартам і цінностям суспільного життя, налагодженні комунікаційних

механізмів соціальної взаємодії в попередженні, виявленні й припиненні деструктивних відхилень і правопорушень, засвоєнні ролі політичної відповідальності та розвитку вміння захищати права, свободи, інтереси: як особисті, так і публічні, набуття досвіду оцінки і аналізу політико-правових явищ і проявів маніпуляції свідомістю в контексті засвоєння історичних прикладів мотивації поведінки, результату зіставлення очікувань і досягнень, набутті навичок суспільної співпраці в подоланні недоліків, прорахунків і усуненні негативних наслідків формування, ухвалення і здійснення публічної політики у розбудові громадянського суспільства [13, с. 110].

Як зазначено в посібнику «Молодіжна політика в об'єднаних територіальних громадах» в сучасних умовах молодіжна робота – це певна сукупність заходів, яка проводиться молоддю або з молоддю та для молоді в соціальній, освітній, культурній або політичній сферах. Основною метою молодіжної роботи є надання молодим людям можливостей формувати своє майбутнє [28, с. 8].

Молодіжна політика для того, щоб бути ефективною, має включати в себе різноманітні елементи. Реалізація молодіжної політики в Україні представляє собою складний процес. Цей процес передбачає необхідність створення певних спеціальних органів чи інших структур та фінансування, з метою участі молоді у політичному житті держави.

До таких спеціальних органів реалізації молодіжної політики в Україні відносяться молодіжні ради. Зазначений посібник дає наступне визначення національної молодіжної ради – парасолькова організація молодіжних об'єднань, а інколи й організацій, які займаються молоддю. Національні молодіжні ради є передовсім сервісними організаціями для своїх членів, а також можуть виконувати адвокаційну функцію. На європейському рівні роль парасолькової організації для молодіжних об'єднань виконує Європейський молодіжний форум [28, с. 8].

Остання глава «Європейської хартії участі молоді у громадському житті на місцевому і регіональному рівнях» присвячена питанням організаційних

форм участі дітей і молоді у громадському житті на місцевому та регіональному рівнях, підкреслено необхідність наявності постійних представницьких структур, таких як молодіжні ради, молодіжні парламенти або молодіжні форуми [1].

Подібні структури покликані надати можливість молодим людям співпрацювати з місцевою і регіональною владами в питаннях, які стосуються інтересів дітей. При цьому, як зазначається в Додатковому протоколі Ради Європи до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади (ETS № 122) від 16 листопада 2009 р.), під правом участі у справах місцевого органу влади слід розуміти право вживання заходів для визначення або впливу на здійснення повноважень та обов'язків місцевого самоврядування»[24].

С.К. Бостан та Л.М. Бостан в цьому контексті «право участі» у здійсненні публічної влади вбачають можливість молоді впливати на органи влади та місцевого самоврядування задля реалізації необхідних суспільних рішень стосовно їхніх інтересів [7, с. 13].

Нормативно-правове регулювання діяльності молодіжних рад в Україні здійснюється відповідно до закону України «Про основні засади молодіжної політики» №1414-IX від 27.04.2021 [29].

Зазначений нормативно-правовий акт визначає, що молодіжна рада - це молодіжний консультативно-дорадчий орган, що може утворюватися при Верховній Раді Автономної Республіки Крим, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевому органі виконавчої влади, органі місцевого самоврядування з метою залучення молоді до формування та реалізації молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях [29]. Варто додати, що той орган, при якому утворено молодіжну раду має затвердити положення про молодіжну раду та здійснювати організаційно-методичне забезпечення її діяльності. Типове положення про молодіжну раду затверджено Кабінетом Міністрів України.

Діяльність молодіжних рад в Україні розрахована на всю молодь і на її

активну участь у громадському житті. Таким чином, молодіжна політика в Україні має свої особливості: організаційну роль молодіжних організацій, адже їхні керівні органи у здійсненні молодіжної політики, управлінсько-виконавчу структуру для її реалізації, систему фінансування та роль її суб'єктів у розподілі коштів і здійсненні контролю за цим процесом.

Молодіжні ради в реалізації молодіжної політики в Україні відіграють важливе значення, адже виконують наступні функції, представлені на рисунку 1.1.

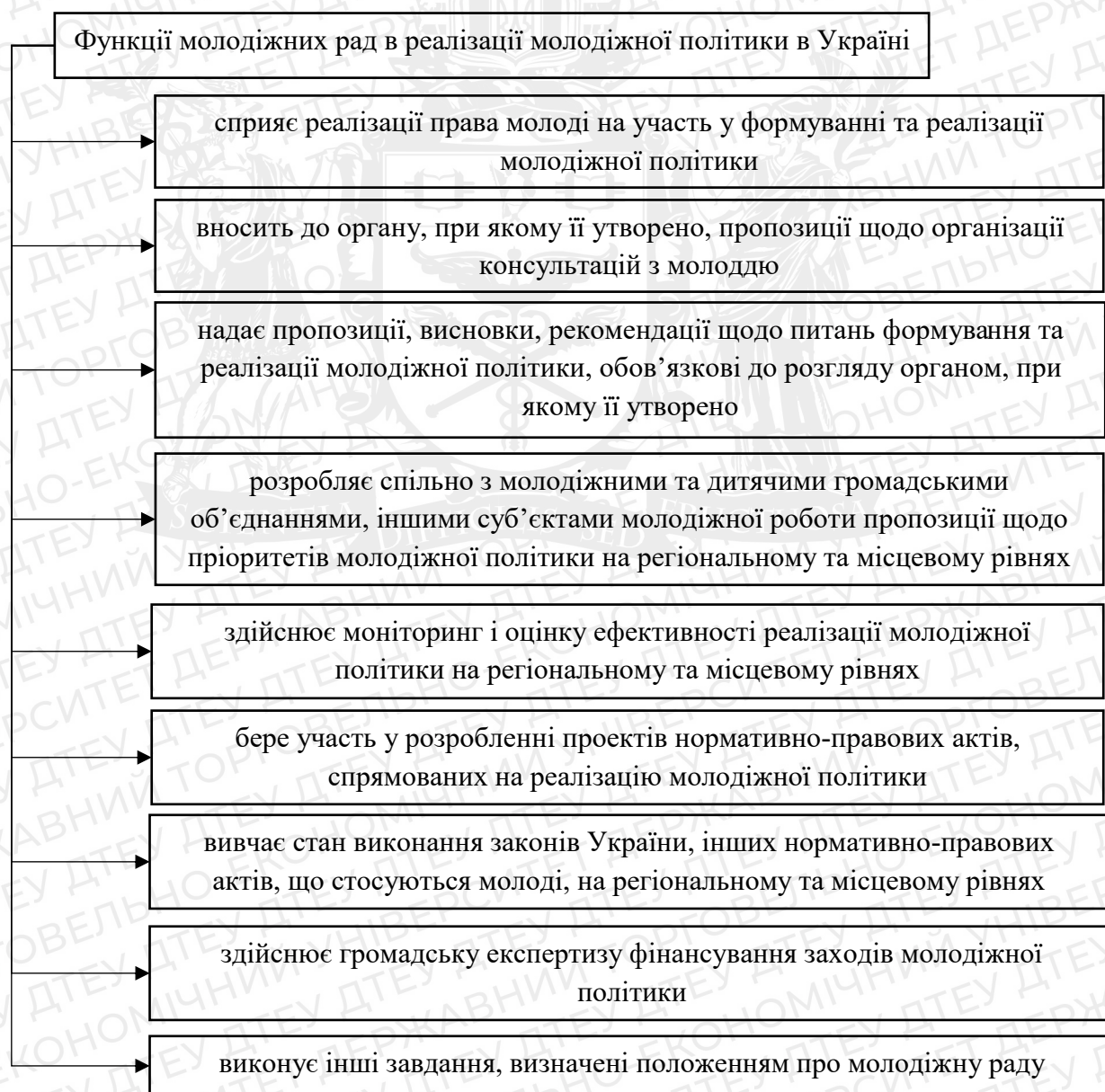

Рис. 1.1 – Функції молодіжних рад в реалізації молодіжної політики в Україні [38]

Представлені на рисунку 1.1 функції молодіжних рад, закріплені чинним законодавством України, свідчать про всебічну участь молоді в реалізації молодіжної політики в державі.

До основних завдань молодіжних рад як органу реалізації молодіжної політики в Україні слід віднести:

- створити гарантовані соціально-економічні, політичні та інші необхідні стартові умови задля соціалізації молоді;
- реалізувати рішення наявних проблем молоді, її запитів та інтересів, проте не за рахунок соціально незахищених верств населення;
- координувати зусилля державних органів, партій, організацій, об'єднань, рухів, соціальних інститутів щоб забезпечити умови розвитку і самореалізації молоді;
- забезпечити соціальний захист груп молоді, неспроможних самостійно розв'язувати власні проблеми або хоча б полегшити їх життя.

Отже, молодіжна рада – це сформований на добровільних засадах, відкритий, прозорий орган, який має звітувати про свою діяльність громадськості не рідше ніж один раз на рік.

Як влучно зазначає С.М. Луценко, молодь – не тільки суб'єкт, спадкоємець матеріальних і духовних багатств суспільства, а й творець нових, прогресивніших політико-демократичних суспільних відносин. Відповідно молодіжні ради в Україні покликані на основі найбільш політично активної молоді відтворювати та розвивати не лише матеріальні, а також політичні, духовні цінності, культури своєї нації, народу. Саме це і робить її основною рушійною силою прогресивного суспільно-політичного розвитку на етапі становлення української політичної нації [22, с. 159].

Таким чином, роль молодіжних рад в реалізації молодіжної політики в Україні є дуже значною, адже включає в себе вирішення значного кола питань щодо самореалізації молоді, її захисту, оцінки і моніторингу молодіжної політики, експертиза її фінансового забезпечення та багато інших питань, які є соціально-економічно важливими.

1.2. Оцінка діяльності молодіжних рад в Україні

У 2014 році відбулась реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади, а саме її децентралізація. Це дозволило органам місцевого самоврядування посилити свою спроможність щодо реалізації повноважень, передусім на основі нових можливостей збільшення надходжень бюджетних коштів. Крім того, це посилює відповідальність органів місцевого самоврядування у забезпеченні соціально-економічного та культурного розвитку територій.

Відповідно до реформи одним із напрямів діяльності органів місцевого самоврядування є створення умов для соціального становлення та розвитку молоді на рівні територіальних громад. Процес створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ), фінансової децентралізації призвів до оновлення підходів до здійснення роботи органів місцевого самоврядування з реалізації молодіжної політики. В основу цієї діяльності покладено розуміння того, що молодь – це основний потенціал розвитку громад [33, с. 137].

Необхідно відзначити, що за роки незалежності України її молодь виросла не лише кількісно, але й дуже змінилася якісно. Нині молоді люди стали більш самостійними, намагаються бути незалежними ні від кого, а покладатися на свої власні сили. До кола важливих, набутих за роки незалежності України якостей молоді необхідно віднести її здатність більш вільно, ніж люди середнього й похилого віку, висловлювати свої думки з політичних питань, не побоюючись за особисту свободу, усвідомлення нею можливості критики і демократичного контролю рішень владних структур. Звичайно, молоді це було притаманним завжди. Проте в нинішнього покоління молодих людей України це особливо яскраво виражено.

Сьогодні можна спостерігати факти, коли в періоди загострення політичних протиріч молодь перебуває в епіцентрі боротьби, активно підтримує представників радикальних політичних сил, загалом становить найактивніший їх елемент. Але аналіз виборчих кампаній показує, що саме

молодь поводить ся як один з найпасивніших суб'єктів виборчого процесу. Низька виборча активність молоді негативно впливає на процес утвердження в політичному житті країни необхідних, особливо в умовах перехідних суспільств, інновацій. Недостатня політична активність молоді у традиційних легітимних формах є чи не одним з найголовніших бар'єрів на шляху реформ в політичній сфері. Характерним є також показник значної частки молоді, яка є ідеологічно дезорієнтованою [48, с. 78].

Однією з важливих причин такого становища є недостатній рівень уявлень молодих людей про існування різноманітних ідеологічних доктрин, про їх зміст, історію та завдання. Якщо звернутись до статистичних даних досліджень ступеня зацікавленості молоді у політичному житті країни, то сучасний вияв активності не можна назвати реальною політичною участю або справжньою активністю, бо він не здійснює перетворюючого впливу на політичну дійсність, проте засвідчує особисту політичну зацікавленість і приналежність, яка має пасивно-споглядальний характер.

Нині одним із найбільш популярних інструментів для оцінювання впливу діяльності молодіжних рад в Україні на ухвалення рішень є так званий Спектр громадської участі, складений Міжнародною асоціацією громадської участі. Згідно з ним виділяються 5 рівнів зростання громадського впливу по мірі його інтенсифікації: інформування, консультування, залучення, співпраця і, нарешті, уповноваження або делегування [52].

Отже, взаємодія молодіжних рад в Україні з органами публічної влади ґрунтується на «моделі участі», яка передбачає чотири рівні участі та описана у «Кодексі кращих практик участі громадськості Ради Європи»:

- 1) інформування, спрямоване на надання інформації та підвищення рівня обізнаності;
- 2) консультування, покликане надавати можливості отримання консультацій від суб'єктів різних рівнів;
- 3) діалог, який передбачає більш повну та глибоку комунікацію між суб'єктами через обговорення, збори, слухання тощо;

4) партнерство, спрямоване на надання можливості делегувати конкретні завдання та відповідальність окремим суб'єктам та співпрацювати на правах партнерів.

Варто зауважити, що досягнення кожного наступного рівня можливе тільки за умови достатнього представлення попереднього. Кожен з зазначених рівнів роботи молодіжних рад в Україні реалізовується завдяки застосуванню різних інструментів та використанню різних каналів. Так надання інформації про різні молодіжні заходи, як правило, публікується на офіційних каналах молодіжних рад. Крім того, залучаються соціальні мережі, розсилки на електронні пошти, іноді залучають ЗМІ тощо.

Для надання консультацій молодіжні ради в Україні використовують як електронне листування, так і офлайн зустрічі в приміщенні офісу молодіжної ради. Також консультації надаються на масових зустрічах, на форумах тощо.

Рівень діалогу молодіжних рад в Україні реалізовується через відкриті слухання, громадські обговорення, дебати, публічні дискусії; створення молодіжних груп, комітетів та об'єднань, роботу багатосторонніх консультативних органів; проведення тренінгів, семінарів та дискусійних форумів, а також використання інструменту публічних онлайн-запитів і письмових пропозицій та рекомендацій.

Наступним важливим напрямом діяльності молодіжних рад є партнерство. Яке реалізується через впровадження розроблених проектів та рішень щодо співпраці з представниками молоді, участь представників молоді у різноманітних органах та комісіях, розроблення молодіжних стратегій та планів дій, ініціювання молоддю проектів та підтримки з боку органів влади їх реалізації. Відповідно до вищезазначеної «моделі участі», варто визначити основні механізми та інструменти залучення молоді до процесу ухвалення рішень який передбачає, як просте інформування молоді до активної партнерської діяльності.

Механізми та інструменти залучення молоді до процесу ухвалення рішень представлено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Механізми та інструменти залучення молоді до процесу ухвалення рішень

Механізм	Інструменти
Інформаційний рівень	
Отримання неформальної освіти	створення молодіжних таборів, неформальних молодіжних організацій просвітницького напрямку
Розміщення інформаційного контенту для молоді на інтернет-ресурсах	створення інформаційного мобільного застосунку для молоді щодо роботи органів публічної влади, різних форумів, флешмобів у соціальних мережах
Консультування	
Участь у роботі консультативнодорадчих органів	молодіжні ради, колегії, комітети з питань виховання молодого покоління, парламенти тощо
Діалог	
Діяльність молодіжних центрів	ініціювання, створення та розвиток молодіжних громадських організацій, волонтерських організацій, комітетів, багатосторонніх консультативних органів; проведення тренінгів, семінарів та дискусійних форумів
Партнерство	
Залучення до політичної участі	членство у політичних партіях, реалізація права обирати та бути обраним до органів публічної влади
Стажування молоді в органах публічної влади	програми залучення молоді «Молодіжний працівник», «Дні відкритих дверей»
Залучення молоді до міжнародних проектів	мотивування молоді до участі у міжнародних програмах, зокрема в європейських програмах та проектах
Участь молоді у формуванні молодіжної політики	надання можливостей для участі молодих фахівців у різного роду реформаторських командах та проектах; участь у формуванні окремих напрямів молодіжних програм та порядку денного молодіжних заходів; використання засобів матеріального стимулювання та морального заохочення для активних молодих людей тощо

Розроблено автором

Враховуючи те, що діяльність молодіжних рад в Україні направлена на роботу з молоддю, для отримання більшого ефекту від такої роботи слід виконувати наступні настанови:

- забезпечити повноцінне та своєчасне інформування молоді про різні можливості співпраці та взаємодії;
- сприяти створенню умов щодо більш активного залучення молоді до активної участі в житті села, міста, громади або країни загалом;
- стимулювати та заохочувати молодь до участі в процесі розроблення

та ухвалення рішень завдяки всебічній підтримці молодіжних ініціатив, створенню громадських організацій молоді, розвитку молодіжної інфраструктури та отриманню молодими людьми необхідних компетентостей у системах формальної та неформальної освіти;

– заохочувати та впроваджувати моральне та матеріальне стимулювання інновацій та громадської активності молодих людей [23, с. 50].

Важливим напрямом оцінки діяльності молодіжних рад в Україні є аналіз соціологічних досліджень думки молоді через опитування, фокус-групи тощо. Отже, розглянемо соціологічне досліджування 2021 року, яке проводилось серед молоді віком від 14 до 35 років (громадяни України). Географія дослідження: опитування проводилось в 24 регіонах України та м. Києві. Вибірка складала 2000 респондентів.

Результати соціологічного дослідження щодо ефективності діяльності молодіжних рад наведені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Результати опитування «Наскільки Вам відомо про зазначені нижче ініціативи та програми держави та органів місцевого самоврядування щодо молоді?» [30]

Варіант відповіді	Ні, мені нічого про це не відомо	Так, чув про такі	Так, знаю та є/був учасником	Важко відповісти
Кращі практики молодіжної роботи	70,4	21,2	2,9	5,5
Система підготовки молодіжних працівників	69,1	25,2	1,0	4,7
Участь у діяльності молодіжних рад	63,5	26,6	4,5	5,4
Розвиток мережі молодіжних центрів та молодіжний просторів	60,7	32,6	2,2	4,5
Конкурс проектів громадських організацій	57,1	34,8	3,6	4,5
Премії та інші відзнаки від держави та органів місцевого самоврядування для молоді	50,7	40,6	3,6	5,1
Молодіжні обміни	49,2	43,2	3,3	4,3
Участь в учнівському і студентському самоврядуванні	45,2	39,1	11,4	4,3

Оцінка ефективності молодіжної політики та діяльності молодіжних рад в Україні показала, що молодь переважно поінформована про молодіжні обміни (43,2%), премії та інші відзнаки від держави та органів місцевого самоврядування для молоді (40,%) та щодо участі в учнівському і студентському самоврядуванні (39,1%). Більше, ніж кожен десятий (11,4%) не лише знав, але й брав участь в учнівському і студентському самоврядуванні.

З другого боку, 69,1% опитаних навіть не чули про система підготовки молодіжних працівників, 63,5% не чули про наявність молодіжних рад та функцій, що вони виконують. Проілюструємо отримані дані на рисунку 1.2.

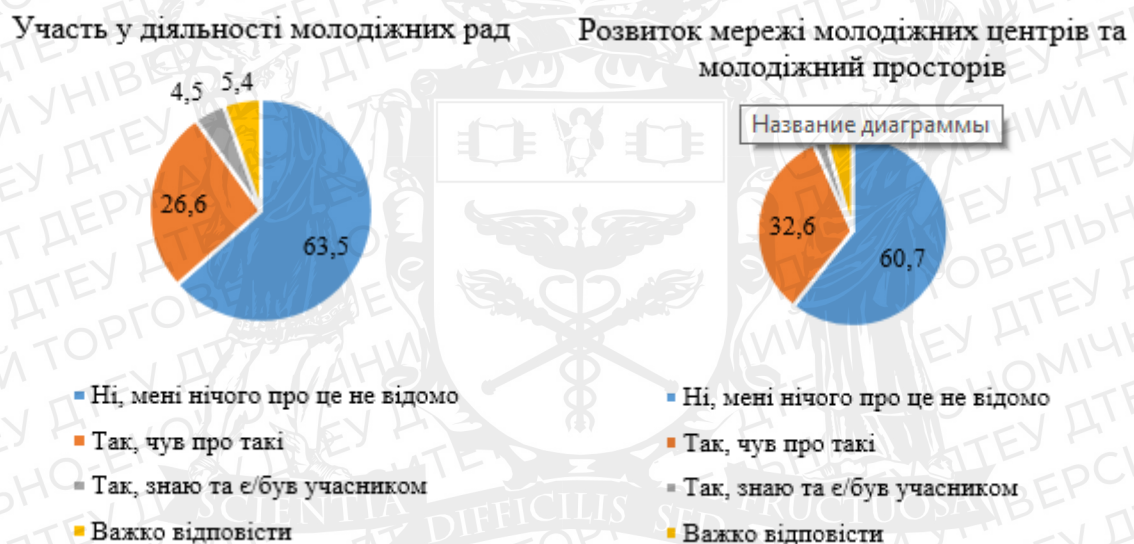

Рис. 1.2 – Оцінка ефективності діяльності молодіжних рад в Україні

Представлені дані свідчать, що 60,7% респондентів не чули про розвиток мережі молодіжних центрів та молодіжний просторів. Лише 4,5% брали участь у діяльності молодіжних рад та лише 2,2% знають і брали участь у розвитку мережі молодіжних центрів та молодіжний просторів.

Премії та інші відзнаки від держави та органів місцевого самоврядування для молоді отримували лише 3,6% від опитаних, в той час як 50,7% навіть не чули про таку можливість. У конкурсах проектів громадських організацій приймали участь 3,6% респондентів, а 57,1%

Розглянемо найактуальніші напрями розвитку державної молодіжної політики на думку молоді (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

На Вашу думку, які напрями розвитку державної молодіжної політики найактуальніші на сьогодні?

Варіанти відповідей	Напрями на рівні країни	Напрями на рівні населеного пункту
Підтримка талановитої молоді	62,3	40
Популяризація здорового способу життя	42,6	33,5
Сприяння зайнятості та самозайнятості	30,9	36,2
Формування національно-патріотичної свідомості	30,8	18,8
Сприяння забезпеченню житлом	29,5	28,5
Розвиток молодіжних центрів та молодіжних просторів	28,5	27,4
Підтримка молоді, яка перебуває у складних життєвих обставинах	26,2	27,7
Розвиток волонтерства	22,2	17,1
Підтримка молодих ВПО (внутрішньо переміщені особи), що переїхали на нове місце проживання	16,2	13,6
Підтримка неформальних молодіжних рухів (молодіжні субкультури та інші молодіжні об'єднання)	16,0	16,0
Стимулювання громадянської активності	16,0	14,7
Важко відповісти	0,5	1,6

Найактуальнішими напрямками розвитку державної молодіжної політики на рівні країни є підтримка талановитої молоді (62,3%), популяризація здорового способу життя (42,6%) та сприяння зайнятості та самозайнятості (30,9%) й формування національно-патріотичної свідомості (30,8%).

На рівні населеного пункту так само, як і на рівні країни, є актуальними такі напрями молодіжної політики, як підтримка талановитої молоді (40,0%) й сприяння зайнятості та самозайнятості (36,2%), а також популяризація здорового способу життя (33,5%).

Показовими є результати дослідження питання про джерела політичної інформації молоді. Найбільшим успіхом користуються Інтернет (58%), телебачення та радіо (17%), інші джерела, а саме друзі, родичі (25%), 42 % опитаних задоволені обсягом інформації, яку отримують, 35 % – не задоволені, 49 % респондентів не довіряють інформації, отриманій із ЗМІ, довіряють без заперечень лише 29% [48, с. 79].

Дані підтверджують, що студентство усвідомлює існування в умовах

ринкової економіки комерційних та підконтрольних ЗМІ, зміст та завдання поданої інформації в яких цілком залежить від волі та інтересів комерційних і владних структур. Існує протиріччя між ставленням молоді до соціалізованого буття і реальною політичною поведінкою. Так, відповідаючи на питання чи хотіли б молоді люди приймати участь в політичному житті країни 40 % відповідає позитивно, хоч і не дуже розуміючи і уявляючи собі форми такої участі.

Наприклад, 18 % хотіли б бути депутатами, при цьому лише 8 % готові працювати в політичних організаціях (партіях), що за умов функціонування мажоритарно-пропорційної виборчої системи дуже складно. Тобто, існує значний потенціал піднесення ролі молоді в політичному реформуванні суспільства через впливи на зміст та рівень процесу її соціалізації.

І все ж отримані в дослідженні статистичні дані показників свідчать про те, що, хоча лібералізм є найбільш поширеною ідеологією, молодь за своїми ідеологічними орієнтаціями є досить різнобарвною. Характерною особливістю політичної свідомості сучасної молоді є поліцентризм ідеологічних орієнтацій. При цьому значна частина є прихильниками достатньо радикальних ідеологій [44, с. 312].

Отже, спостерігається досить суперечлива ситуація. З одного боку, високий інтерес до політичних подій та явищ у суспільстві, висока електоральна активність. З іншого – дуже низькі показники реальної політичної участі та представленості політичного ціннісного рівня в структурі свідомості сучасної молоді. Характерною особливістю сучасної політичної свідомості молоді є поліцентризм її політичних уподобань.

Таким чином, одним з основних завдань суспільства є визначення принципів формування сучасної молодіжної політики у контексті розвитку громадянського суспільства з метою перетворення молодіжної активності на дієву складову самоорганізації українського суспільства. Органом організації молоді в Україні є молодіжні ради. Оцінка їх діяльності показала не високу ефективність, проте високу актуальність в сучасних умовах.

РОЗДІЛ 2

УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНИХ В УКРАЇНІ

2.1. Напрями реалізації державної молодіжної політики в Україні на прикладі Благодійного фонду «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні»

Державна молодіжна політика неодмінно повинна залишатися одним з найважливіших, пріоритетних напрямів діяльності держави і постійно здійснюватися з урахуванням її можливостей на політичному, соціальному, економічному, законодавчому та організаційному рівнях для створення сприятливих передумов життєвого самовизначення та самореалізації молодих громадян, вирішення нагальних проблем молоді, підтримки її інноваційної діяльності, громадської активності. Для цього найближчим часом необхідно інтегрувати і зосередити на основних напрямках роботи з молоддю зусилля й ресурси всіх можливих організацій та фондів, відповідно до вже прийнятих Законів України, інших законодавчих та нормативних актів, національних, державних, галузевих програм і забезпечити невідкладне виконання визначених ними першорядних завдань.

Молодіжну політику в умовах децентралізації має бути орієнтовано на формування комфортного середовища для життя та розвитку молоді в громадах, а пріоритетними напрямками її реалізації стають фінансове та кадрове забезпечення, розвиток молодіжної інфраструктури й залучення молоді до процесу розроблення й ухвалення рішень та контролю їхнього виконання.

Благодійний фонд «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» зареєстрований 21.06.2016. Юридична адреса: 04060, м. Київ, Шевченківський район, вулиця Щусєва, будинок 10-А. Керівником організації є: Мицканюк Іван Петрович. Фонд здійснює свою благодійну діяльність на засадах законності, гуманності, спільності інтересів та рівності прав учасників,

відкритості, прозорості, добровільності та самоврядування. Фонд є благодійною та неприбутковою організацією, тобто не отримує прибутків від своєї діяльності.

Основним видом діяльності Благодійного фонду «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» є: 94.99 Діяльність інших членських організацій, не включених до інших категорій.

До інших видів діяльності слід віднести: 88.99 Інші соціальні послуги без забезпечення проживання, не включені до інших категорій.

Благодійний фонд «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» є юридичною особою з моменту його державної реєстрації в установленому чинним законодавством порядку, самостійно веде бухгалтерію, має власний баланс. Фонд має круглу печатку зі своїм найменуванням, а також може мати штампи, фірмові бланки, власну символіку, емблему, реквізити та інші атрибути юридичної особи, зразки яких затверджуються Директором. Символіка реєструється у відповідності до чинного законодавства України.

Цілями діяльності Благодійного фонду «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» є надання допомоги населенню у сферах соціального захисту, соціального забезпечення, прав людини і громадянина та основоположних свобод, соціальних послуг і подолання бідності, а також розвиток і підтримка цих сфер у суспільних інтересах, а також надання адресної благодійної допомоги особам, що потребують допомоги. Отже, діяльність фонду направлена на забезпечення безпеки, збереження життя та здоров'я людей.

Частина діяльності Благодійного фонду «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» направлена на реалізацію державної молодіжної політики в Україні.

Напрями реалізації державної молодіжної політики в Україні Благодійним фондом «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» наведено на рисунку 2.1.

Рис. 2.1 – Напрями реалізації державної молодіжної політики в Україні Благодійним фондом «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні»

В своїй діяльності щодо реалізації державної молодіжної політики в Україні Благодійний фонд «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» дотримується наступних нормативно-правових актів:

- Закон України «Про основні засади молодіжної політики» від 27.04.2021 № 1414-IX [38];
- Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21.06.2001 № 2558-III;
- Наказ міністерства молоді та спорту України «Про затвердження Порядку реалізації програм, проектів та проведення заходів державної політики у молодіжній сфері та сфері національно-патріотичного виховання» від 03.03.2016 № 808;
- інші законодавчі та нормативні акти, що регулюють створення

сприятливих передумов для життєвого самовизначення та самореалізації молодих громадян, підтримки їхньої інноваційної діяльності, розвитку інститутів громадянського суспільства, органів молодіжного та студентського самоврядування.

Діяльність Благодійного фонду «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» направлена на розвиток активної молоді, яка б поширювала духовні цінності та активний спосіб життя в своїх середовищах та на місцевих парафіях.

Мета Благодійного фонду «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» щодо молодіжної політики: здійснення благодійної діяльності, спрямованої на духовний, інтелектуальний, культурний та особистісний розвиток дітей та молоді.

Основні напрямки діяльності Благодійного фонду «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» з молоддю:

- допомога у розвитку та розкритті здібностей талановитої молоді, сприяння щодо створення умов для їх прояву та вдосконалення;
- патріотичне виховання, збереження духовних цінностей і традицій;
- допомога в реалізації науково-освітніх програм;
- сприяння розвитку культури, освіти і науки, в тому числі реалізації програм національно-культурного та духовного розвитку;
- підтримка у наданні доступу молоді, особливо малозабезпеченої, до культурних та духовних цінностей, художньої творчості та мистецтва;
- сприяння охороні і збереженню культурної спадщини, історико-культурного та духовного середовища, пам'яток історії та культури.

В Україні серед широкого спектру проблем, пов'язаних із формуванням та реалізацією молодіжної політики, необхідно виділити наступні: молодіжна політика у сфері освіти, пошук резервів підвищення її якості; становище молоді, створення необхідних умов для зміцнення правових та матеріальних гарантій щодо здійснення прав і свобод молодих громадян; діяльність

молодіжних організацій для повноцінного соціального становлення та розвитку молоді; аналіз механізмів політичної соціалізації молоді та формування їхньої громадянської ідентичності; залучення молоді до активної участі в економічному розвитку України та професійного становлення тощо. Отже, успішне розв'язання проблем молоді можливе лише за умови об'єднання зусиль державних управлінських структур, які відповідають за розроблення та реалізацію державної молодіжної політики, науковців і, безперечно, самої молоді [22, с. 164].

Як зазначають Лушагіна Т.В. та Соловйова А.С. молоде покоління має величезні перспективи та потенціал у соціальному та професійному сенсах, через що саме молодь швидше за інших представників суспільства здатна оволодіти новими знаннями та компетенціями. Тому врахування інтересів молоді є надзвичайно важливим під час визначення загальнонаціональних пріоритетів розвитку. Молодь може стати рушієм у розвитку як окремої громади, так і цілої держави. У результаті реформи місцевого самоврядування, що супроводжувалася розширенням повноважень місцевих рад, саме молодь має стати опорою у процесі вироблення місцевої політики [23, с. 47].

Важливим аспектом у процесі запровадження нової моделі реалізації молодіжної політики на рівні громади є створення дієвої системи збору, обробки й реагування на запити та місцеві молодіжні ініціативи. Аналізуючи результати вивчення потреб молоді можна зробити висновок, що загальнолюдські цінності і проблеми дуже близькі сучасній молоді, молоді хлопці та дівчата вважають їх актуальними і намагаються знайти шляхи їх вирішення. Переважна більшість проблем молоді - це складові загальних потреб сучасного суспільства.

Отже, одним із видів діяльності із молоддю, який здійснює Благодійний фонд «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» є проведення опитувань молодого покоління щодо умів їх існування, проблем, з якими вони стикаються, способу життя, освіти та інше. Розглянемо дані опитування молоді, щодо проблем, з якими вони стикаються (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Опитування на запитання «Які проблеми, на Вашу думку, у Вашій територіальній громаді, місті потребують першочергового вирішення?»

Варіанти відповідей	Серед усіх	Молоді чоловіки	Молоді жінки
1	2	3	4
Низький рівень заробітної плати, пенсії, стипендії	51,5	51,4	51,6
Високі ціни на продукти та комунальні послуги	50,1	48,7	51,4
Безробіття (відсутність роботи)	45,1	44,5	45,6
Пандемія	38,6	36,7	40,5
Шкідливі звички населення (пияцтво, наркоманія)	28,8	27,6	30,1
Поганий стан доріг	28,2	29,6	26,6
Житлові проблеми	27,5	30,1	24,7
Екологічні проблеми (накопичення сміття, забруднення землі, повітря тощо)	27,2	27,6	26,7
Відсутність місць для дозвілля та відпочинку (молодіжних центрів, кінотеатрів, парків)	24,2	24,9	23,4
Низька якість медичного обслуговування	23,7	21,7	25,7
Вимушена міграція	23,3	24,9	21,7
Неефективна робота місцевих органів влади	22,2	23,2	21,1
Злочинність	20,0	20,3	19,7
Відсутність місць для занять спортом (стадіонів, спортзалів, майданчиків тощо)	16,8	18,8	14,7
Проблеми з транспортним сполученням	15,9	15,5	16,3
Відсутність або поганий Інтернет і телефонний зв'язок	12,0	12,8	11,1
Відсутність або поганий стан закладів освіти (шкіл, садків)	11,0	9,8	12,2
Важко відповісти	3,1	3,0	3,1
Інше	0,6	0,4	0,7

Проведене опитування показало, що частина проблем з якою стикається молодь, може бути вирішена за рахунок коштів Благодійного фонду «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні».

Так благодійна організація розробила та фінансувала наступні проекти направлені на:

– подолання шкідливих звичок молоддю, бесіди про здоровий образ життя, фінансування занять в спортзалі;

- вирішення екологічних проблем, а саме було організовано збір та вивіз накопиченого сміття;
- створення місць для дозвілля та відпочинку, було побудовано спортмайданчики;
- для підвищення зацікавленості у навчанні та мотивування досягнення успіхів у навчанні, оплачено 10 найкращим студентам абонементи до спортзалу на рік;
- для усунення «відсутність або поганий стан закладів освіти (шкіл, садків)», на конкурсній основі обрано та відремонтовано спортивний майданчик школи.

Таким чином, Благодійний фонд «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» постійно реалізує проекти направлені на розвиток молоді. Проте найбільш актуальними питаннями для неї на даний момент залишається безробіття та низький рівень зарплат. Ці проблемні питання мають широко висвітлюватися на рівні держави, з боку Благодійного фонду «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» можуть розроблятися проекти спільно з юридичними особами щодо працевлаштування молоді.

В той же час пріоритети молодіжної політики, що визначаються і реалізуються державними, місцевими цільовими програмами, часто не співпадають з ціннісними пріоритетами сучасної української молоді, не забезпечують цілісний і комплексний підхід до створення умов сталого молодіжного розвитку. В першу чергу, це пов'язано з:

- слабкою координацією і взаємодією у роботі з молоддю інститутів різного відомчого підпорядкування, такими як соціальний захист, освіта й виховання, профорієнтація та працевлаштування тощо;
- нерозвинутою молодіжною інфраструктурою, що адекватно відповідає потребам, інтересам і проблемам молоді;
- недостатньою обґрунтованістю пріоритетів та інструментів молодіжної роботи;
- низьким рівнем залучення молоді до розробки і реалізації місцевих

молодіжних ініціатив.

Основною проблемою, що унеможлиблює забезпечення сталого розвитку у молодіжній роботі, є несформованість кінцевого результату на досягнення якого ця діяльність зорієнтована. Молодіжна робота зведена до проведення великої кількості молодіжних заходів, без належної координації, звітності та можливості моніторингу ефективності; результатом молодіжної роботи є звітність діяльності відділів, а не реальний вплив цієї діяльності на молодіжне середовища.

Отже, аналіз напрямів реалізації державної молодіжної політики в Україні на прикладі Благодійного фонду «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» показав, що робота з молоддю ведеться за різними напрямками, спрямована на створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов і гарантій для соціалізації та інтеграції молоді в суспільні процеси, що здійснюються в їх інтересах та за їх участю.

2.2. Розроблення дорожньої карти підвищення ефективності роботи молодіжних рад в Україні

Молодіжна політика стає результативною лише коли об'єктивно сприймається і здійснюється процес виховання молоді, формування її світогляду. Молодь завжди намагалася бути не пасивною субстанцією, а активним суб'єктом діяльності, соціальних відносин і перетворень. Саме на цьому ґрунті виникають конфлікти між поколіннями. Метою молодіжної політики має стати:

- забезпечення справжньої рівності прав, обов'язків і соціальної перспективи молоді поряд з іншими соціальними групами, але не за їх рахунок;
- соціальний захист молодих громадян, розв'язання їхніх різноманітних соціально-політичних, економічних, духовних проблем, а також створення належних необхідних стартових можливостей для влаштування власного

життя, адаптації в ньому, саморозвитку і самореалізації;

- підтримання й стимулювання основних суспільно корисних ініціатив самої молоді, її організацій і рухів, що намагаються зробити конкретний внесок у розв'язання як суто молодіжних, так і загальних проблем [34].

Для ефективної реалізації молодіжної політики на рівні громади рекомендується передбачити:

- необхідну інфраструктуру молодіжної політики, а саме організаційно та фінансово забезпечити;
- забезпечити діяльність молодіжних центрів і молодіжних працівників;
- сприяти формуванню та розвитку інститутів громадянського суспільства;
- налагодити міжгалузеву та міжсекторальну взаємодію у молодіжній роботі;
- оцінювати ефективності молодіжної роботи на рівні громади (відповідно до розроблених показників) і звітувати перед громадою про стан роботи з молоддю;
- забезпечити необхідні умови молодіжної участі та молодіжного громадського контролю [39].

Одним із найважливіших інструментів стимулювання та активізації участі молоді у державотворчих процесах та діяльності інститутів громадянського суспільства є державна молодіжна політика, в межах якої можуть діяти державні, регіональні та місцеві програми молодіжного спрямування та реалізовуватися заходи, які залучатимуть молодь до прийняття управлінських рішень в різних галузях.

Так, рекомендуємо молодіжним радам для заохочення та ініціювання активності молодих людей в різних сферах життєдіяльності зробити через наступні заходи:

- у громадській та політичній діяльності – розробка заходів включення молоді в процеси громадського контролю за діями органів влади, участь у політичному житті й навіть у протестних акціях;

- в економічній сфері – розробка заходів сприяння зайнятості та офіційного працевлаштування молоді, підтримка молодих сімей на початку трудової кар'єри, програми професійних міжнародних стажувань та обмінів;
- у соціальній та культурній сферах – розробка заходів підтримки різних способів самовираження молоді та забезпечення базового соціального добробуту молодих сімей.

При аналізі молодіжної політики різних країн прослідковуються загальні закономірності і проблеми, що стосуються як молоді загалом, так і молодіжної політики в різних країнах і регіонах. У державах зарубіжжя політика щодо молоді значною мірою пов'язана з ситуацією у молодіжному середовищі та завданнями, що ставить перед собою у формуванні молодіжних програм Організація Об'єднаних Націй.

Дослідження в молодіжній сфері свідчать про те, що в країнах Європи, можна виділити спільні елементи молодіжної політики:

- соціальний ланцюг між державою, молодими людьми і суспільством через консультації та вплив;
- поради та інформація про права молодих людей та можливості для них;
- свобода культурного, творчого та політичного вираження;
- культура продовження освіти і професійної освіти;
- підтримка молодим сім'ям;
- відповідна спеціальна підтримка для молодих людей “груп ризику” таких як з особливими потребами чи молоді в'язні;
- підтримка і заохочення активного проведення вільного часу;
- правильна організація професійної підготовки тих, хто працює з молодими людьми;
- дослідження труднощів, з якими стикаються молоді люди;
- сприяння міжнародним зв'язкам між молодими людьми [29].

Розроблена дорожня карта підвищення ефективності роботи молодіжних рад в Україні представлена на рисунку 2.2.

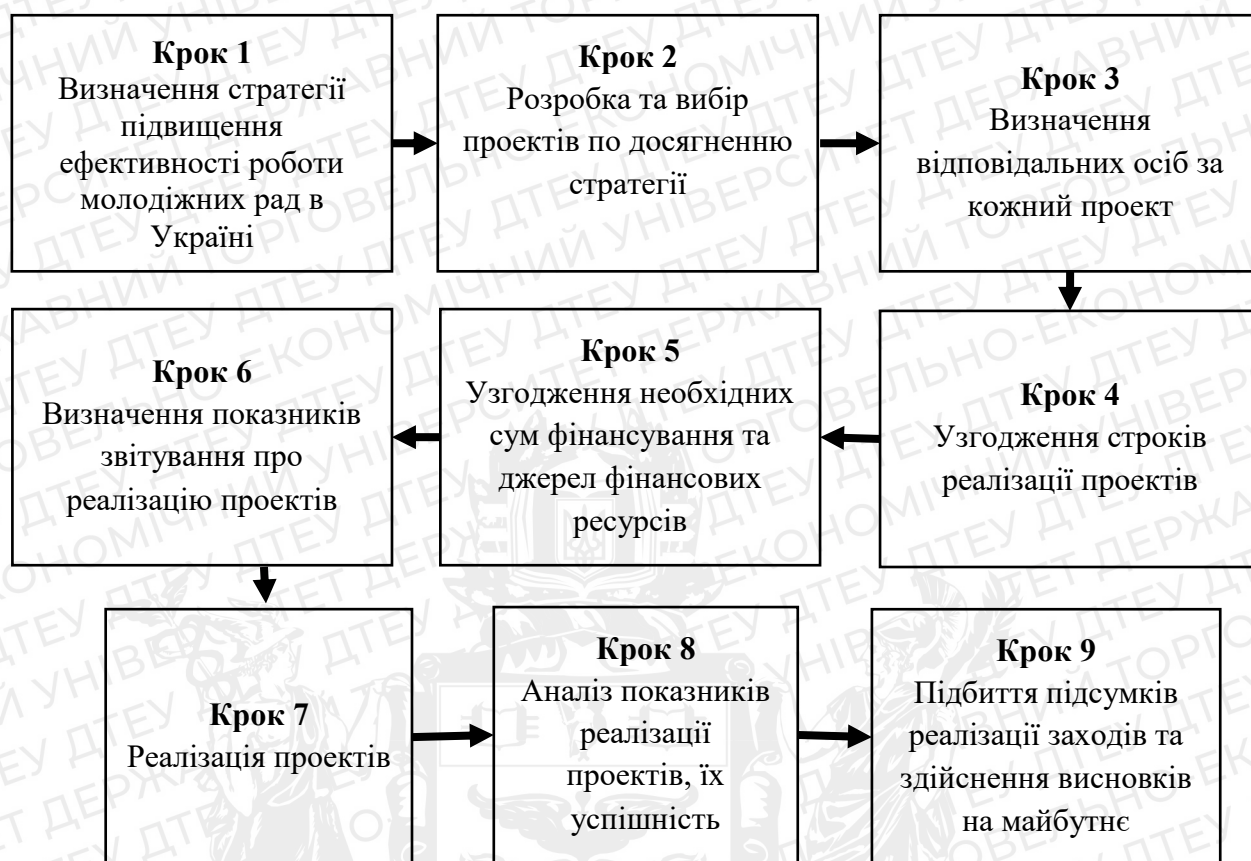

Рис. 2.2 – Розроблена дорожня карта підвищення ефективності роботи молодіжних рад в Україні

Крок 1 передбачає визначення стратегії підвищення ефективності роботи молодіжних рад в Україні. Тобто керівник молодіжної ради разом із молоддю має визначити стратегічний напрямок діяльності молодіжної ради на майбутнє, це може бути соціальне забезпечення молоді, підвищення ефективності освітньої сфери для молоді, культурної сфери, відмова від шкідливих звичок та таке інше.

Стратегія підвищення ефективності роботи молодіжних рад в Україні може будуватися на опитуванні молоді, визначені основних проблемних питань, з якими вони стикаються.

Стратегічна мета може розроблятися, наприклад, на 3 або 5 років. Також мають бути затверджені й операційні плани на кожний рік.

Крок 2 передбачає розробку проектів по досягненню стратегії. Тобто виходячи із стратегічної мети розробляються проекти, які дозволять досягнути

ії. Із розроблених заходів на нараді обирають найбільш ефективні.

Крок 3 передбачає визначення відповідальних осіб за кожний проект. За кожним проектом має бути виділена штатна одиниця, яка буде контролювати проект на всіх його стадіях та нести відповідальність за його реалізацію.

Крок 4 передбачає узгодження строків реалізації проектів. На цьому етапі за кожним проектом має бути закріплено строк його початку та кінця. Також може бути розроблено календарний план за етапами реалізації проектів.

Крок 5 передбачає узгодження необхідних сум фінансування та джерел фінансових ресурсів. Цей крок направлений на визначення конкретної суми, необхідної для реалізації кожного проекту. Також пошук та визначення джерел фінансування проектів.

Крок 6 передбачає визначення показників звітування про реалізацію проектів, тобто розроблюються показники, що дозволять контролювати ефективність реалізації проекту. Наприклад, кількість молоді, що брала участь, соціальний ефект, кількість осіб, що пройшла навчання і т.д. На цьому етапі має бути закріплено планові дані за всіма показниками.

Крок 7 передбачає реалізацію проектів. А саме фактичне впровадження в діяльність розроблених заходів. На цьому кроці, за якийсь час до реалізації проекту, має бути максимально розповсюджена інформація про проект, його можливості, потенційних учасників, щоб охопити якомога більше молодого населення.

Крок 8 передбачає аналіз показників реалізації проектів, їх успішність. Тобто відповідно до розроблених показників аналізується ефективність реалізації проекту. Чи досягли запланованих показників, чи отримали запланований ефект.

Крок 9 передбачає підбиття підсумків реалізації заходів та здійснення висновків на майбутнє. Тобто на нараді обговорюються результати реалізації проектів, їх проміжні дані, обмінюються досвідом, створюють собі рекомендації для майбутніх проектів.

Отже, за результатами роботи мають бути отримані:

- чітка стратегія на 3-5 років та операційні плани на кожний рік;
- коло розроблених проектів з підвищення ефективності роботи молодіжних рад в Україні;
- закріплені календарні плани реалізації проектів по стадіях;
- визначені відповідальні особи за кожним проектом;
- бюджет необхідних витрат для фінансування кожного проекту та джерела цих коштів;
- розроблені показники та їх планові значення щодо оцінки реалізації проектів;
- аналіз реалізації проекту, план-фактний аналіз;
- звіт з висновків та підсумків реалізації проектів.

В умовах модернізації українського суспільства та зростаючих вимог до людського капіталу молодіжна політика повинна стати інструментом розвитку й перетворення країни. Першочерговим завданням держави у сфері підтримки підприємницьких ініціатив молоді є створення сприятливого бізнес клімату, сприяння започаткуванню власної справи.

Методичне сприяння з боку держави молодіжним радам, залучення коштів місцевих бюджетів для фінансування молодіжних програм, створення нових механізмів стимулювання будівництва доступного житла для молоді, впровадження дієвої системи гарантування першого робочого місця та підтримка ініціатив молоді здатні не тільки зняти соціальну напругу в молодіжному середовищі, а й надати нову енергію розвитку суспільства.

Таким чином, запропонована дорожня карта підвищення ефективності роботи молодіжних рад в Україні та система пріоритетних шляхів розвитку молодіжної політики забезпечить поліпшення становища молоді, збільшення її внеску в конкурентоспроможність країни.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Ефективна молодіжна політика має включати в себе різноманітні елементи. Реалізація молодіжної політики в Україні представляє собою складний процес. Реалізація молодіжної політики неможлива без створення певних спеціальних органів чи інших структур та фінансування, з метою участі молоді у політичному житті держави. В Україні до таких органів відносяться молодіжні ради.

Отже, молодіжна рада – це сформований на добровільних засадах, відкритий, прозорий орган, який має звітувати про свою діяльність громадськості не рідше ніж один раз на рік.

Нормативно-правове регулювання діяльності молодіжних рад в Україні здійснюється відповідно до закону України «Про основні засади молодіжної політики» №1414-IX від 27.04.2021.

Роль молодіжних рад в реалізації молодіжної політики в Україні є дуже значною, адже включає в себе вирішення значного кола питань щодо самореалізації молоді, її захисту, оцінки і моніторингу молодіжної політики, експертиза її фінансового забезпечення та багато інших питань, які є соціально-економічно важливими.

Оцінка ефективності молодіжної політики та діяльності молодіжних рад в Україні показала, що молодь переважно поінформована про молодіжні обміни (43,2%), премії та інші відзнаки від держави та органів місцевого самоврядування для молоді (40,%) та щодо участі в учнівському і студентському самоврядуванні (39,1%). Більше, ніж кожен десятий (11,4%) не лише знав, але й брав участь в учнівському і студентському самоврядуванні.

На думку молоді, найактуальнішими напрямками розвитку державної молодіжної політики на рівні країни є підтримка талановитої молоді (62,3%), популяризація здорового способу життя (42,6%) та сприяння зайнятості та самозайнятості (30,9%) й формування національно-патріотичної свідомості (30,8%).

Отже, спостерігається досить суперечлива ситуація. З одного боку, високий інтерес до політичних подій та явищ у суспільстві, висока електоральна активність. З іншого – дуже низькі показники реальної політичної участі та представленості політичного ціннісного рівня в структурі свідомості сучасної молоді. Характерною особливістю сучасної політичної свідомості молоді є поліцентризм її політичних уподобань.

Благодійний фонд «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» постійно реалізує проекти направлені на розвиток молоді. Проте найбільш актуальними питаннями для неї на даний момент залишається безробіття та низький рівень зарплат. Ці проблемні питання мають широко висвітлюватися на рівні держави, з боку Благодійного фонду «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» можуть розроблятися проекти спільно з юридичними особами щодо працевлаштування молоді.

Отже, аналіз напрямів реалізації державної молодіжної політики в Україні на прикладі Благодійного фонду «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» показав, що робота з молоддю ведеться за різними напрямками, спрямована на створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов і гарантій для соціалізації та інтеграції молоді в суспільні процеси, що здійснюються в їх інтересах та за їх участю.

Таким чином, запропонована дорожня карта підвищення ефективності роботи молодіжних рад в Україні та система пріоритетних шляхів розвитку молодіжної політики забезпечить поліпшення становища молоді, збільшення її внеску в конкурентоспроможність країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз прогалин законодавства України про молодіжну політику в контексті рекомендацій угоди про асоціацію між Україною та ЄС й іншими відповідними політичними документами ЄС. Підсумковий. Червень 2015 р. виконавець: Кірстен Андерсон (kirsten anderson), Центр прав дитини Корам (coram children's legal centre) 90 с. URL: <https://www.ua.undp.org>
2. Артеменко І. В. Взаємодія суб'єктів формування і реалізації молодіжної політики в Україні: вибір моделі. Аспекти публічного управління. 2017. № 1-2. С. 19-25.
3. Артеменко І. Суб'єктні моделі взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства у процесі формування і реалізації молодіжної політики. Актуальні проблеми державного управління. 2017. №1. С. 43-47.
4. Баглик В. С. Механізми формування молодіжної політики на міжнародному рівні. Актуальні проблеми державного управління. 2015. № 1. С. 382-386.
5. Баглик В. С. Напрями залучення молодіжних організацій до реалізації сучасної молодіжної політики. Теорія та практика державного управління. 2015. №2. С. 189-193. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2015_2_31
6. Бородін Є. І. Держава і молодь: історія ювенального законодавства в Україні (середина 80-х – початок 90-х років ХХ ст.). К.: Укр. центр політ. менеджменту, 2004. 238 с.
7. Бостан С.К, Бостан Л.М. Право участі дітей та молоді у суспільно-політичному житті. Правова позиція. 2020. № 3 (28). С. 13–18.
8. Гавловська А. О. Етапи та елементи молодіжної політики: теоретично-прикладний вимір. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. 2015. №14(1). С. 74-78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_14%281%29_23

9. Грицяк І. Політико-правові засади державної політики у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції. Україна дипломатична. 2013. №14. С. 641–661.
10. Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_946.
11. Духневич В. М. Уявлення про владу як основа для розгортання політико-правової активності молоді. Наукові студії із соціальної та політичної психології. 2017. №39. С. 51-59.
12. Європейська хартія участі молоді у громадському житті на місцевому і регіональному рівнях (21 травня 2003 р.). URL: http://eucharter.pedagog.org.ua/file/charter/eu_charter_ukr.pdf.
13. Жидецька К.В. Політична активність і громадянська освіта як передумови здійснення якісного громадського контролю. Часопис Київського університету права. 2015. № 4. С. 107-114.
14. Заворотченко Т.Н. Содержание, система и виды политических прав свобод человека и гражданина. Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского Серия «Юридические науки». 2013. Т. 26 (65). № 2-2. С. 78–83.
15. Каретна О.О. Політична активність молоді як чинник становлення незалежності. Актуальні проблеми політики. 2013. № 48. С.208-217.
16. Кияшко Л. О., Краснякова А.О. Громадська та політична активність сучасної молоді: психологічний аналіз. Педагогіка і психологія. 2009. № 4.С. 96 -105.
17. Коляда Н. М. Новітні підходи до молодіжної роботи як до стратегічного напрямку соціальної політики в Україні. Збірник наукових праць. Педагогічні науки. 2017. №79(2). С. 210-214.
18. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень і доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля від 25 червня 1998 р. (Орхуська Конвенція). URL:

http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_015

19. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР : URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

20. Лозовицький О. С. Освіта, наука і культура молоді України в умовах сучасних викликів і загроз глобалізації. Науково-методична конференція викладачів, співробітників і студентів, Конотоп, 28 квітня 2011 р.: тези доповідей: у 2-х ч. 2011. Ч. 1. С. 186–188.

21. Лук'янова Н. Державна молодіжна політика в Україні. Віче. 2009. № 22. С. 15-16.

22. Луценко С. М. Особливості реалізації молодіжної політики в Україні та за кордоном: управлінський аспект. Вісник Національного університету цивільного захисту України. 2016. №1. С. 157-165. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNUCZUDU_2016_1_25

23. Лушагіна Т.В., Соловйова А.С. Особливості взаємодії молоді з органами державної влади та місцевого самоврядування. Політикус : наук. журнал. 2021. № 2. С. 47–52.

24. Мацюк Т. І. Молодіжна політика в Україні: сучасний стан та шляхи розвитку. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2392>.

25. Міжнародний пакт ООН про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043

26. Мішина Н.В. Про перспективи залучення молоді до участі у місцевому самоврядуванні в Україні. Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія» : зб. наук. пр. 2013. Т. 13. С. 304–309.

27. Молодежное участие. Надлежащая практика в различных формах региональной и местной демократии. / А. Gretschel та ін. II Финская Молодежная Исследовательская Сеть и Молодежное Исследовательское Общество Финляндии. 2016. URL: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/>

28. Молодіжна політика в об'єднаних територіальних громадах.

Київ, 2018. 76 с.

29. Молодь в Україні. Дослідження молодіжного сектору: проблеми та перспективи. К.: Студія "uStudio Design", 2006. 169 с.

30. Молодь України – 2021 (результати репрезентативного соціологічного дослідження). Міністерство молоді та спорту України. 2021. 74 с. URL:

https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Molodizhna_polityka/rezylt/molod2021.pdf

31. Найдич М. Волонтерська діяльність як вектор молодіжної політики ЄС. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2017. № 1. С. 34-43.

32. Найдич М.А. Мережа структур та законодавство щодо молодіжної політики Австрії. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Міжнародні відносини. 2012. № 20. С. 98–10.

33. Несват Т.В. Реалізація молодіжної політики в умовах децентралізації влади на регіональному рівні (на прикладі Запорізької області). Державне управління та місцеве самоврядування. 2019. №1(40). С. 137–143.

34. Особливості й основні функції державної молодіжної політики. URL: <http://lektsii.net/3-52143.html>.

35. Паніна Н. Українське суспільство 1994-2004: соціологічний моніторинг. К.: «Заповіт», 2004. 64 с.

36. Плоский К. Участь молоді у розвитку місцевої демократії в Україні: проблеми та перспективи. Український соціум. 2005. №1 (6). С. 101-111.

37. Політична наука в Україні: стан і перспективи: матеріали всеукраїнської наукової конференції (Львів, 10-11 травня 2017 року) / Укл. Поліщук М., Сковчиляс Л., Угрин Л. Львів, ЦПД, 2018. 308 с.

38. Про основні засади молодіжної політики: закону України №1414-IX від 27.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text>

39. Про модель реалізації молодіжної політики на рівні міської/селищної/сільської ОТГ: рішення колегії Міністерства молоді та

спорту України від 27 груд. 2017 р. № 7-1/3/17. URL: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/35078>.

40. Рекомендації Національної молодіжної ради України до Стратегії розвитку державної молодіжної політики на період до 2030 року «14 Пунктів» URL: <http://nycukraine.org/wp-content/uploads/2019/03/Strategiya-molodizhnoyi-politiki-2030-2.pdf>.

41. Савчук Л.С. Молодіжний парламентаризм як інституційна форма участі молоді у процесі прийняття рішень: досвід Європейського Союзу та України. Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2018. № 2 (62). С. 17–25.

42. Савчук Л.С. Участь інститутів молодіжного парламентаризму у державотворчих процесах України: теоретико-методологічний аспект : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01. Івано-Франківськ, 2018. 308 арк.

43. Свиридов К. Політична активність студентської молоді: чинники та принципи. Політологічний вісник, 2014. № 72. С.409-420.

44. Соціально-психологічний вимір демократичних перетворень в Україні / За ред. С. Д. Максименка, В. Т. Циби, Ю. Ж. Шайгородського та ін. К.: Український центр політичного менеджменту, 2003. 512 с.

45. Траверсе Т. М. Психологія політичного мислення: системно-стратегіальний підхід : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.11. Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. Київ, 2015. 40 с.

46. Фліс І. М. Основні принципи формування політичної активності студентської молоді. Гілея. 2008. №13. С. 208-216.

47. Эшкрафт Р. Политическая теория и проблема идеологии. Политическая теория в XX веке: сборник статей под. ред. А. Павлова. М. : Издательский дом «Территория будущего», 2008. С. 364–384.

48. Якимчук М.Ю., Волкова І.П. Соціально-політична активність молоді в умовах формування громадянського суспільства. Молодий вчений. 2019. № 12.1. С. 78-81.

49. Habermas J. The Structural Transformation of the Public Sphere. Polity

Press. 1992. P. 328.

50. Recommendation CM/Rec (2012) 2 of the Committee of Ministers to member States on the participation of children and young people under the age of 18.
URL: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805cb0ca.

51. Sharp G. From dictatorship to democracy: A conceptual framework for liberation. London : Serpent's Tail, 2012. 138 p.

52. Susskind L., & Carson L. (2008). The IAP2 Spectrum: Larry Susskind, in Conversation with IAP2 Members. International Journal of Public Participation. 2 (2). P. 67–84.

53. The impact of children and young people's participation in policy making.
URL: <https://www.gov.scot/publications/impact-children-young-peoples-participation-policy-making>.

54. The right to vote: Countries where under-18s can vote. URL: <https://www.crin.org/en/library/publications/right-vote-countries-where-under-18s-can-vote>.

Завідувачу кафедрі публічного
управління та адміністрування
Навіковій Н.Л.

Заява

Я, Чабаненко Анна Серіївна, повідомляю, що за результатами проведення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему "Молодіжна рада як суб'єкт реалізації молодіжної політики в Україні" не листиться елементав академічного плагіату. У випадках використання прямих заходжень з друкованим та електронним джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки дається у друкованому та електронному варіантах.

Електронна версія моєї роботи ідентична з друкованою.

7 червня 2022 року

Анна Чабаненко

Згода

Я, Чабаненко Анна Серіївна, чия завідоую, що є автором
виpusкної кваліфікаційної роботи на тему: "Молодіжна рада
як суб'єкт реалізації молодіжної політики в Україні" несу
повну відповідальність за достовірність, точність та
повноту поданої у роботі інформації, зокрема частини роботи
не була скопійована, за винятків випадків, коли робиться
належне підтвердження в пресописі. Я підтверджую, що у
роботі не міститься державної таємниці або інформації для
службового користування.

Мені завідоую, що зокрема частини цієї роботи не
була опублікована ніяким чином.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена
в інституційний депозитарій Державного торговельно-еко-
мічного університету і збережена в базі даних для
майбутньої перевірки матеріалу.

7 травня 2022 року

Анна Серіївна

Чабаненко А.С.